

kus siin-seal kerkivad 5—6 m kõrgused kühmad, mida tuleb pidada mõhnadeks.

Lameda, 10—15 m suhtelise kõrgusega lavakõrgendiku taolisena esineb meile Vassevere liiva-ala, mis asub Toljase mägedest lõuna pool. Kindlat välist piiri nende vahel on raske tõmmata, vahet võib märgata ainult koosseisus. Muult külgedelt on aga Vassevere liiva-ala selgesti piiratud: läänest pika moldoru laadilise lohuga, mis ulatub loode-kagu sihis Roela jõest kuni Jõemõisa järveni (niinim. Vanamõisa laht), lõunast ja idast aga Kääpa jõega. Sellel küljel on kõrgendiku nõlvad kõige järsemad — kuni 15°. Vassevere liiva-ala sarnane on ka vähema ulatusega kühmiline liivakuhjatiste ala Mäkatsi ja Ristimuru küla kohal.

Täitsa eraldatult kerkib ümbritsevast soost, Jõemõisa ja Kaiu järvest ida pool, Jõemõisa kingustik, mida tuleb pidada koosseisu järele otsustades samuti mõhnastikuks. See tihedasti üksteise kõrval asuvate kühmade ja kuplite kogu on väga huvitava ja omapärase välise piirjoonega. Kõrgustik on nagu surutud kahe looga vahele, mis ulatuvad loodest ning kagust ja mille kumerused on pöördud vastastikku. See kõrgustiku kuju viib mõttele, nagu oleks ta kuhjatud kahe vastastikku asetatud mannerjää-keele vahele.

Jõemõisa kingustikust lõuna poole ulatub lai, madal ja pea tasane ala, milles lookleb Alajõgi. Sellest ida pool, kihelkonna idapiiril, tõusevad kaks latvkõrgendikkude rühma — põhja pool Kärgandi mäed, lõuna pool Selguse ja Järvepera mäed. Ka need koosnevad puhtast uhtliivast, ja võttes arvesse ka välist kuju, tuleb neid pidada mõhnastikuks. See on ühtlasi kõige tüübilisem mõhnastik kogu kihelkonnas. Kuplid, mis tihti kuni 30° kaldenurkadega, vahelduvad järskude seljakutega ja isegi ringkõrgendikkudega; üldse on vormide mitmekesisus siin võrratu. Selguse mägede kõrgeim kink kerkib 40 m üle läänes avaneva tasasema ala, kuna Kärgandi mägede kõrgema punkti suhteline kõrgus on ainult 20 m.

Ülal oli juba tähendatud kihelkonna suurima ja ühtlasi madalaima nõo peale, mis ulatub põhja-lõuna sihis Kaiu järvest Amme jõeni. See võrdlemisi tasane, 16 km pikk ja 2—4 km lai nõgu jookseb väikeste kõverustega lõuna poole, sulgudes lõunas ühte Amme jõe oruga.

Kihelkonna lääneosas moodustavad rõõbiti jooksvad voored endi vahel rea samasihilisi *a v a l o h k e*, milledes asuvad järved (Kaiavere, Elistvere) või sood (Lavasoo, Toolamaa soo). Kuid võib tähele panna ka lohke, millede siht on risti maastiku üldise viirulisuse sihile ja mida tuleb lugeda selle tõttu servamoodustusiks. Need eraldavad voori üksteisest või lõikuvad voortest läbi, jaotades nende lage kaheks kõrgendikuks. Seesugused on näiteks kitsas org, mis lõikab läbi Vaidavere ja Kõrenduse voore ning ühineb edelas Kaiavere järve lohuga, ja lühike org, mis piirab Igavere voort kagust ning ühendab Toolamaa sood Amme jõe oruga. Kõige silmapaistvama sellelaadilise moodustusena esineb aga *ü r g o r g u d e* rida kihelkonna loodepiiril. See pole täiesti selgekujuline kogu oma ulatusel, vaid on ebaselgete